

Dünyanın qarışq dövründə bir məkanda yəhudilik, xristianlıq və islamın, eləcə də müxtəlif inancların qarşılıqlı hörmət şəraitində Azərbaycanda yaşaması ölkəmizə marağı da ha da artırıb. Tolerantlıq və multikulturalizm məkanı olan Azərbaycan həm ölkədə, həm də bütün dünyada tolerantlıq və mədəniyyətlərə rəsası dialoq yaratmağı davam etdirməyi qarşıya məqsəd qoyub. Tolerantlıq mühiti dövlətin konsepsiyasına olaraq uyğun daha da möhkəmlənib, bu sahə də dövlət siyasetinin prioritet istiqamətlərindən birinə çevrilib. Azərbaycan əhalisinin tərkibi həm etnik, həm dini, həm də məzəhəb baxımından zəngindir. Xalqımızın milli özəlliyi, səmavi dinlərin tariixən ərazimizdə yayılması, VII əsrden torpaqlarımızda bərqərar olmuş İslam dininin təlqin etdiyi ideallar Azərbaycanda müxtəlif dini və milli mənsubiyyətə mənsub insanların birgə yaşayışı sahəsindəki uğurlarını artırın meqamlardandır. Bu məkanda bütün tarixi dini abidələr dövlət tərəfindən qorunur, eyni zamanda, dövlət vəsaiti hesabına bərpası təmin edilir. Tariximiz, xalqımız üçün çox böyük əhəmiyyət daşıyan Bibiheybet, Təzəpir, Əjdərbəy, Şamaxı Cümə məscidləri və digər məscidlər yenidən qurulmuş və əsaslı təmir edilmişdir. Bakıdakı Heydər Məscidi, Gəncədə "İmamzadə" kompleksi kimi binalar da Azərbaycan milli memarlığının və inqəsənetinin nailiyyətlərinin parlaq nümunələri olmaqla yanaşı, insanların ibadət və dua etmələrinə imkan yaradır.

ŞAH ABBAS VƏ HÜSEYNİYYƏ MƏSCİDLƏRİ

Bu günlərdə Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fonduñun prezidenti Mehriban Əliyeva, qızları Leyla Əliyeva və Arzu Əliyeva Gəncə şəhərindəki Şah Abbas və Hüseyniyyə məscidlərində olublar.

Məscid 1606-cı ildə Səfəvi hökmətləri I Şah Abbasın emri ilə memar Şeyx Bahəddin Məhəmməd Amilin layihəsi əsasında inşa edilib. Şah Abbas məscidi və ya Gəncə Cümə məscidi Gəncəçayın sol sahilində, Gəncənin tarixi mərkəzində yerləşir. Məscid XVII əsrə aid Arran memarlıq üslubunda ərsəyə getirilib.

Bu tarixi məscid memarlıq kompozisiyası, planlaşdırma, konstruktiv və bədii-dekorativ xüsusiyyətlərinə görə orta əsr Azərbaycan memarlığının portal-günbəz ənənələrini yaşayır. Binanın memarlığında, xüsusiilə günbəz və portalların həllində zəngin memarlıq ənənələrindən uğurla istifadə olunub. Bununla yanaşı, Arran memarlıq məktəbi üçün xarakterik olan ləkənliklər və ifadəlilik də bu tarixi dini abidədə eks etdirilib.

2008-ci ildə Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə məsciddə bərpa və təmir işləri aparılıb. Məscidin mövcud vəziyyətinə baxış zamanı bu tarixi-dini abidənin qorunub saxlanılması istiqamətində növbəti tapşırıqlar verilib. XIX əsrə inşa edilən bu dini ocaq, eyni zamanda, Tatlar məscidi kimi tanınır. İbadətgah mədrəsə, sonralar isə məscid kimi fəaliyyət göstərib. Hazırda bu tarixi-dini abidədə təmir-bərpa işlərinin aparılmasına zərurət yaranıb.

Qeyd edək ki, bütün dinlərin və etnik qrupların nümayəndələrinin bir ailə kimi məhribən, dinc şəraitde yaşadıqları ölkəmizdə tolerantlıq ənənələrinin qorunmasına xüsusi əhəmiyyət veren Heydər Əliyev Fonduñun "Tolerantlıqın ünvani - Azərbaycan" layihəsi çərçivəsində dini abidələrdə, ziyanətgahlarda və təkiliyələrdə təmir-bərpa işləri aparılır, mövzuya aid sərgilər təşkil olunur.

Təbii ki, müsəlman məbədləri ilə yanaşı, pravoslav, katolik, alban kilsələrinin, sinaqoqların tikintisi, təmiri də həyata keçirilib ki, bu da Azərbaycanda dini tolerantlığın nümunəsidir. Bu, Azərbaycanda dövlət-din münasibətlərinin, dinlərə rəsası dialoq, tolerantlıq nümunəsi kimi səciyyələnir, dövlət siyasetinin real mənzəresini eks etdirir. Bu gün ölkəmizdə 2200-dən artıq məscid mövcuddur, 14 kilsə fəaliyyət göstərir. Bununla yanaşı, ölkə ərazisində 748 pir və ziyanətgah fəaliyyət göstərir.

Bakıda atəşpərəstlik məbədi - Ateşgah yerləşir. Bu ona dəlalet edir ki, ölkəmizdə zərdüstlük diniñin kökləri var.

AZƏRBAYCANDA DİN DÖVLƏTDƏN AYRIDIR

Azərbaycan Respublikasının din sahəsində apardığı siyaset cəmiyyətdə dinin müxtəlif formalarda mövcudluğunu nəzərə alaraq, fikir, söz və vicdan azadlığı üzərində qurulub. Dövlətin din sahəsindəki siyaseti beynəlxalq hüququn prinsiplərinə və normalarına, Azərbaycan Respublikasının qoşulduğu beynəlxalq müqavilələrə, ölkə Konstitusiyasına və digər normativ hüquqi aklərlərə əsaslanır. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 18-ci maddəsinə əsasən, Azərbaycan Respublikasında din dövlətdən ayrıdır və bütün dini etiqadalar qanun qarşısında bərabərdir.

Nümunə üçün vurğulayaq ki, Azərbaycanda yüzillər boyu bərqərar olmuş tolerantlıq mühiti XIX əsrin əvvəllerində ölkəmizə köçürüldükli ilk vaxtlardan alman mühacirlərinin yerli əhali ilə qısa müddətde dərin ünsiyyət qurmasına əlverişli zəmin yaradıb. Almanların Azərbaycana ilk kütləvi köçü isə 1819-cu ilə təsadüf edir. Həmin ilin yayında Tiflisden Azərbaycanın Yelizavetpol qəzəsini köçən 194 alman ailəsi Şamxor (indiki Şəmkir) yaxınlığında iki koloniya salıblar. Sonralar Gədəbəy, Şamaxı, Bakı, Şəmkir ərazisində də alman lüteran kilsələri tikilib istifadəyə verildi.

Bakıda - 28 May küçəsində yerləşən alman kilsəsi - Kırxa da onlardan biridir. Azərbaycanda yaşayan alman icması hər bazar günü bu kilsəyə gelib, öz dualarını oxuyur, ibadət edir və səhəbət aparırlar.

Azərbaycanda yaşayan qədim yəhudü, xristian, udin və digər milli azlıqların yaşayış məskənləri olan Krasnaya Sloboda, Nic və İvanovka kəndləri dövlətin daim diqqət və

Azərbaycanın multikultural dəyərləri

XIX əsrin əvvəllerində İrəvanda 8 karvansara mövcud olmuşdur. Culfa, Gürcü, Zərrabi xan (Sərrafxana), Tahir, Sulu, Susuz, Avşar, Hacı Əli karvansaralarında üst-üstə 851 köş mövcud olmuşdur. İrəvanda Şərqi memarlıq əslubunda 8 hamam - Şəhər, Zal xan, Şeyxülislam, Mehdi bəy, Hacı Bəyim, Təpəbaşı, Hacı Əli, Hacı Fətəli, Kərim bəy hamamları mövcud idi. Goy məscidi İrəvan şəhərinin tarix muzeyi yerləşdirilmiş, Zal xan məscidi rəsəsəmlərin sərgi salonuna çevrilmişdi. Erməni vandalları İrəvan qalasını və onun içərisində yerləşən bütün tarixi-məmərliq abidələrini tədricən yer üzündən silmişdilər. Bu gün qədim Azərbaycan şəhəri olan İrəvanda sağ qalan yeganə Təpəbaşı məhəlləsi də məhv edilmiş təhlükəsi ilə üzüşib.

Qarabağda və Qərbi Azərbaycanda tarix və mədəniyyət abidələrinin dağıdılması, ermənilərin özbaşınlığı "Silahlı münaqışa baş verdikdə mədəni dəyərlərin qorunması haqqında" 1954-cü il Haaqa Konvensiyasına, "Arxeoloji ərəfələrin mühafizə haqqında" 1992-ci il Avropa Konvensiyasına, Ümumdünya mədəni və təbii ərəfələrin mühafizə haqqında" UNESCO-nun 1972-ci il konvensiyasına ziddir.

Prezident İlham Əliyev çıxışlarında ermənilərin vandallıq əməllərini ifşa etmişdir. "İşğal dövründə Ermənistən Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərində şəhər və kəndləri, bütün mədəni və dini abidələri qəsədən dağıdışdır. Hətta qəbiristanlıqlar yerləşən edilib", - dəyərək bildirib ki, Ermənistən məqsədi əsrlər boyu həmin ərazilərdə yaşaması azərbaycanlıların izini silmək olub.

Ziddiyyətlərlə dolu iyirmi birinci yüzil-lidə Azərbaycan ənənələrinə sadiq qala-raq milli mənəvi dəyərlərə önmə verərək islamofobiya, islam adından sui-istifadə edərək qırınlar törədənlərə malik olduğu dəyərləri ilə çağırışları edərək onları sülhə, dostluğa dəvet edir. Çağırışları ilə bütün dünya xalqlarına, bütün dünya dövlətlərinə Azərbaycanın bugünkü həqiqətlərini bəyan edir. Azərbaycan Prezidenti Cənab İlham Əliyev çıxışlarının birində vurğuladığı kimi, "Azərbaycan modeli, Azərbaycan nümunəsi bu gün dünənin müxtəlif ölkələrində öyrənilir. Bizim bu istiqamət-dəki siyasetimiz artıq özünü həm ölkəmizdə, həm bölgədə və həm də dünyada təsdiq etmişdir. Biz öz milli mənəvi, dini dəyərlərimizə sadıq, onları qoruyuruq, eyni zamanda, müsəlman aləmində həmərəyliyin möhkəmləndirməsi üçün səylərimizi əsirgəmirik".

Sülhə nail olmaq imkanlarına manəe törədən qeyri-sabit dövlətlər Azərbaycandakı əmin-amanlıqlıdan, tolerantlıq ənənələrini görürər. Azərbaycan istər ölkə səviyyəsində, istərsə də beynəlxalq səviyyədə dönlərərə və əməkdaşlığı təsdiq etməyi istəyir. Ümumdünya Mədəniyyətlərərə Dialoq Forumu, Dünya Dini Liderlərinin Forumu, BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının Qlobal Forumu və onlara belə tədbirləri keçirməklə, dünyanın diqqətini özünü cəlb edən Azərbaycan bu və ya digər tədbirlərlə xalqlar və dövlətlər arasında əməkdaşlığı xidmət edir. Sülh içinde yaşayın plüralist və demokratik cəmiyyətlər qurmaq üçün dağıdıcı cərəyanlara qarşı birlikdə mübarizə aparmağın vacibliyi əsas məsələ kimi bu və ya digər məsələlər müzakirə olunur.

Azərbaycan Prezidenti Cənab İlham Əliyevin melum sərəncamları ilə ölkəmizdə 2016-cı ilin "Multikulturalizm ilı", 2017-ci ilin isə "İslam Həmərəyi ilı" elan edilməsi əşəri dəyərlərə olan ali münasibətin dərəcəsi təzahürü idi. Dünya ictimaiyyəti Azərbaycanın nümunəvi tolerantlıq, multikulturalizm modelini, dönlərərə dialoq mədəniyyətini qəbul edir və öyrənir.

Zümrüd BAYRAMOVA

www.sesqazeti.az